

SLUTTRAPPORT

Håndball og Fotball for alle

FOREBYGGENDE PROSJEKT

Prosjektnummer: 2016/FB76273

Prosjektleder: Tove Iren Vindenes

Søkerorganisasjon: Norges idrettsforbund

og olympiske og paralympiske komité, Norges Håndballforbund Region Vest

FORORD

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til Extrastiftelsen, som innvilget støtte og gjorde det mulig å gjennomføre prosjektet "Håndball og Fotball for alle" i perioden 2016-2017.

Prosjektet har blitt en suksess takket være de lokale håndball- og fotballklubben som har tatt utfordringen med å etablere nye tilrettelagte lagtilbud. Hatten av for de mange frivillige i klubbene som har bidratt med sitt engasjement og kunnskap.

Jeg vil også få takke mine kolleger som på best mulig måte har støtte opp under gitt meg spillerom til å innfri prosjektets målsetning, og til de frivillige i utvalgene som har vært med på å dra lasset sammen med meg.

Takk til Thea, Fagkonsulent i Norges Idrettsforbund, og Marte, Idrettskonsulent i Idrettsservice Bergen kommune, for et nært og godt samarbeid.

Tove Iren Vindenes
Prosjektleder

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	2
Innholdsfortegnelse	3
Sammendrag	4
1.0 Bakgrunn for prosjektet	5
1.1 Målsetning med prosjektet	5
1.2 Målgruppe	5
2.0 Prosjektgjennomføring	6
2.1 Klubbutvikler Inkludering	6
2.2 Aktiviteter og tiltak	6
2.3 Profilerings/markedsføring av prosjektet	7
3.0 Resultat og resultatvurdering	7
3.1 Overordnet mål	8
3.2 Hovedmål	8
3.3 Delmål	8
4.0 Oppsummering, konklusjon og veien videre	10
4.1 Oppsummering	10
4.2 Konklusjon	10
4.3 Veien videre	10

SAMMENDRAG

Norges Håndballforbund Region Vest og Norges Fotballforbund Hordaland har siden 2007 arbeidet aktivt for å tilrettelegge for håndball- og fotballaktivitet for spillere med funksjonsnedsettelse i Hordaland og Sogn og Fjordane. Dette arbeidet er forankret i de respektive administrasjonene. Begge administrasjonene har opprettet Inkluderingsutvalg som drives av frivillige.

Til tross for en god utvikling i antall tilrettelagte lag siden 2007 har det uutnyttede potensialet vært stort. Kun 15 av 59 kommune i nevnte fylker hadde i 2015 et tilrettelagt lagstilbud. Erfaringer fra inkluderingsarbeidet har vist at ekstra resurser på inkluderingsområdet kan bidra til opprettelse av nye lagstilbud. Prosjektet "Håndball og Fotball for alle" har gjennom å ansette en klubb utvikler inkludering hatt som målsetning å øke antall deltakelse for spillere med funksjonsnedsettelse i organisert håndball- og fotballtilbud, gjennom å etablere 9 nye lagstilbud, herav 3 barnetilbud.

Det ble ved prosjektet start ansatt en Klubb utvikler Inkludering (100% stilling) som sammen med inkluderingsutvalgene har vært de som har skapt fremdrift og utvikling i prosjektet. Rekrutteringstiltak i samarbeid med klubbene har blitt prioritert. En sentral del i arbeidet har vært en egen utviklet modell for etablering av nye lagstilbud, sammenfattet i brosjyren "Hvordan komme i gang med lag". Modellen fremmer forankring i klubb og samarbeid med kommune.

Følgende aktiviteter og tiltak er gjennomført for å nå målsetningene i prosjektet: Rekrutteringstiltak som aktivitetsdager og skolebesøk. Klubbbesøk og klubb-kommune møter i etableringsfasen. Kompetansehevingstiltak og etablering av fagmiljø gjennom trener- og lagledermøter, trenerkurs og –seminar og impulssamlinger. Utarbeidelse av flyers og brosjyrer.

Det er i prosjektperioden opprettet 11 nye lagstilbud, herav 4 barnetilbud. Antall spillere som er rekruttert til nye eller etablerte lagstilbud er 124, som er godt innenfor prosjektets målsetning om en økning på 90-135 aktive. Flere har fått et tilrettelagt lagstilbud i sitt nærmiljø. Det er etablert et serietilbud for barn. Modellen og informasjonsmaterialet som er utarbeidet vil være til nytte i det videre arbeidet. Kunnskapsnivået i egen organisasjon om problemstillinger knyttet til idrettstilbud for målgruppen er blitt høyere. Prosjektet har bidratt til økt synlighet av aktivitetstilbudet, hvilket kan ha gjort tilbudet kjent for potensielle deltakere. Prosjektet vurderes totalt sett som vellykket. Prosjektet har nådd sine målsetninger, og skapt en positiv utvikling inne for området.

Prosjektet har lyktes med å etablere flere lagstilbud og vist at det er behovet for tilrettelagte lagstilbud i nærhet av der spillerne bor. Modellen for etablering av nye lag har fremmet dialog og samarbeid med kommune. Klubb-kommune samarbeidet har vært en suksessfaktor. NHF RV og NFF H har gjennom erfaringene med prosjektet besluttet å ansette Klubb utvikler Inkludering i fast stilling og vil videreføre arbeidet rettet mot målgruppen som en del av de ordinære arbeidsoppgavene.

1.0 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Norges Idrettsforbund overtok i 2007 det formelle ansvaret for funksjonshemmede i norsk idrett. Norges Håndballforbund Region Vest (NHF RV) og Norges Fotballforbund Hordaland (NFF H) har ansvaret for å tilrettelegge for håndball- og fotballaktivitet for funksjonshemmede i Hordaland, og Sogn og Fjordane. Dette arbeidet er forankret i de respektive administrasjonene. Begge administrasjonene har opprettet Inkluderingsutvalg (NFF H i 2007 og NHF RV i 2011) som drives av frivillige.

Inkluderingsarbeidet har siden 2007 bidratt til en positiv utvikling. Til tross for gode resultater er det allikevel en lang vei å gå før vi når målet om "Håndball og fotball for alle". I 2015 fantes det et tilrettelagt håndball- og/eller fotballtilbud i 15 av 59 kommuner, i 21 av 293 klubber. NHF RV og HFK estimerer en underkapasitet på det dobbelte antall aktive spillere på 360 (herav 145 håndballspillere og 215 fotballspillere). Mange ønsker å spille tilrettelagt håndball og/eller – fotball, men mangler et tilbud i sitt nærmiljø. Nærhet til tilbudet har vist seg å være en avgjørende faktor for deltakelse, og det er derfor behov for en geografisk spredning av tilbudet.

Praksisen har i lang tid vert å opprette tilrettelagte lagsmiljø for unge voksen/voksne. I likhet med holdningene i skoleverket har barn og unge vert forsøkt inkludert i ordinære lagstilbud. For noe har dette fungert bra. Antall aktive funksjonshemmede registret i norsk idrett og erfaring har imidlertid lært oss at de fleste aldri begynner før det finnes et tilrettelagt tilbud. NFF H har siden 2013 arbeidet aktivt for å opprette lagstilbud for barn. Tilbakemeldingene har vert overveldende positive og behovet for å videreutvikle tilbudet til barn synes åpenbart.

Erfaringene viser at klubbene er positive til etablering av lagtilbud, men at de vegrer seg for å gå i gang. Denne vegringen begrunnes med manglende kompetanse på målgruppen. Region- og kretsledd har sammen med inkluderingsutvalgene utviklet en modell for etablering av nye lag hvor veiledning og støtte til klubbene er sentral. Modellen har vist seg virksom og er krumtappen i dette prosjektet.

NHF RV og NFF H har gjennom inkluderingsarbeidet sett behovet for å etablere flere lagstilbud med nærhet til spillerne, særskilt for barn og unge.

1.1 MÅLSETNINGER MED PROSJEKTET

Det overordnet målet

- å øke deltakelse for funksjonshemmede i organisert håndball- og fotballtilbud.

Hovedmålet

- å etablere 9 nye lagstilbud, herav 3 barnetilbud.

1.2 MÅLGRUPPE

Barn, unge og voksen med en funksjonsnedsettelse. Hovedmålgruppen har vert spillere med en utviklingshemming.

2.0 PROSJEKTGJENNOMFØRING

2.1 KLUBBUTVIKLER INKLUDERING

Det ble ved prosjektet start ansatt en Klubbutvikler Inkludering (100% stilling) som sammen med inkluderingsutvalgene har vært de som har skapt fremdrift og utvikling i prosjektet.

2.2 AKTIVITETER OG TILTAK

Følgende aktiviteter og tiltak er gjennomført for å nå målsetningene i prosjektet:

- 7 x aktivitetsdager for barn (håndball og fotball) i samarbeid med Bergen kommune og Hordaland Fylkeskommune. Medarrangører: Vestsiden –Askøy IL, Sotra SK, Nordnes IL, Loddefjord IL, Osterøy IL og Gneist IL (70 deltakere).
- 8 x Skolebesøk til tilrettelagte grupper; Nordnes og Loddefjord Barne- og ungdomsskole, Årstad VGS, Åstveit VGS, Laksevåg VGS, Stord VGS, Bømlo VGS og Stend videregående skole - rekrutteringstiltak håndball (102 deltakere).
- 12 x Klubbesøk med håndball- og fotballklubber i etableringsfasen eller ifm rekrutteringstiltak: Florø SK, Vestsiden Askøy IL, Kjøkkelvik IL, Loddefjord IL, Nordnes IL, Bremnes IL, Øystese IL, Osterøy IL/Osterøy kommune, Kvinnherad HK/Kvinnherad kommune, Smørås IL, Fyllingsdalen IL, Skavøypollen IL/Vågsøy kommune (58 deltakere).
- 6 x Trener- og lagledermøter (håndball og fotball) 82 deltakere.
- 1 x Trenerkurs med tema ADHD i samarbeid med Norges Idrettsforbund (40 deltakere).
- 1 x kostholdseminar gjennomført for 250 spillere i forbindelse med felles serierunde håndball og fotball
- 1 x teknisk arrangør for nasjonalt trenerseminar med 121 deltakere (Fotball)
- 1 x Idrettsdag i Hardanger med tilrettelagt Fotball. 20 deltakere - flere har gjennom høsten blitt etablert i nytt idrettstilbud.
- 1 x Trenerseminar, tverridrettslig, med 58 deltakere fra 26 ulike idrettslag.
- 1 x Tilrettelagt fotball kurs. 12 deltakere.
- 12 x Stjerneserierunder (tilrettelagt fotball) for ungdom/voksne og barn. Hvorav fire serierunder for barn ble avholdt som en del av NBK sin innendørscup, Hetlevik IL sin Eat Move Sleep Cup og Tertnes IL sin 3v3 cup for barn (2).
- 14 x Gullserierunder (tilrettelagt håndball) for ungdom og voksne og 2 x Gullserierunder for barn sammen med øvrige barnelag på minirunde i Nordneshallen og Sotra Arena.
- 4 x Stjerneseriebanketter/årsavslutninger. To for ungdom/voksne sammen med SK Brann (455 deltakere), og to for barn sammen med Nest-Sotra Fotball og NBK (90 deltakere).
- 2 x Gullhåndballfest i Førde og Bergen. Sesongavslutning med bankett i regi Region Vest (360 deltakere).
- 7 x Cuper. Samarbeid med ordinære cuper som tilbyr egen Stjerne- eller Gullserieklasse. Nobi Julecup/FK Askøy, Augustin Cup/Vadmyra IL, Eat Move Sleep/Hetlevik IL, Tertnes 3v3 Cup/Tertnes IL (2), og Julecupen/Bergen HK.
- 1 x Jentefotballtiltak for Stjerneseriespillere på Lerøy Jente Cup. 40 deltakere.
- 1 x Treningsleir (8 dager) i Portugal for 6 klubber og 75 Stjerneseriespillere

- 2 x Nordsjølekene. Region og krets bidro med fotball- og håndballaktivitet under Nordsjølekene, et idrettsarrangement for utviklingshemmede (470 deltakere)
- 1 x Dommersamling for Gullserien (8 deltakere).
- 1 x Felles Gullserietrening med regionens spiller- og trenerutviklere. 60 deltakere.
- 3 x Hovedmøter med arrangementskomiteen til Landsturneringen i Bergen.
- 33 x Inkluderingskomite møter (fotball og håndball) + arbeidsutvalgsmøter
- Gjennomført årlige kartlegging av aktivitetstilbudet.
- Produsert "Hvordan kommer i gang"-brosjyre for klubber i etableringsfasen.
- Produsert og tilgjengeliggjort via nettsider flyer til hjelp i rekrutteringsarbeidet "Håndbal- og fotball for alle"

Viktige samarbeidspartnere har vært Fagkonsulent, Paraidrett i Norges Idrettsforbund, idrettskonsulent i Idrettsservice i Bergen kommune, Hordaland Idrettskrets, Hordaland Fylkeskommune, lokale idrettslag, aktuelle tjenestesteder i kommunene, og interesseforeninger.

2.3 PROFILERING/MARKEDSFØRING AV PROSJEKTET

Det er gjennomført presentasjon av prosjektet og aktivitetstilbudene på følgende tiltak:

- på etablerte møteplasser idretten (kretsting, regionsting, leder- og trenersamlinger, klubbsamlinger m.fl.)
- for idretts- og vernepleierstudenter (Høgskolen på Vestlandet, NLA, AOF)
- på Kultur- og idrettskonferansen i Hordaland
- for Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse i Hordaland Fylkeskommune
- for Byråd for helse og Sosial i Bergen Kommune
- for Byråd for Barnehage, skole og idrett i Bergen Kommune

I tillegg til profilering på de ulike aktivitetstiltakene har prosjektet fått omtale i lokalaviser, gjennom krets- og regionen sine nettsider og sosiale medier, samt det er publisert en artikkel i SOR Rapport.

3.0 RESULTATER OG RESULTATVURDERING

Prosjektet "Håndball og Fotball for alle" vurderes totalt sett som vellykket. Prosjektet har nådd sine målsetninger, og skapt en positiv utvikling inne for området.

- Flere har fått et tilrettelagt lagstilbud i sitt nærmiljø (bedre geografisk spredning av det tilrettelagte lagstilbudet)
- Det er etablert et tilrettelagt serietilbud for barn
- Prosjektet har utviklet en modell for etablering av nye lagstilbud som sikrer forankring i klubbe og samarbeid med kommunen
- Prosjektet har utviklet informasjonsmaterialet som vil være til nytte i det videre arbeidet
- Kunnskapsnivået i egen organisasjon om problemstillinger knyttet til idrettstilbud for målgruppen er blitt høyere

- Prosjektet har bidratt til økt synlighet av aktivitetstilbudet, hvilket kan ha gjort tilbudet kjent for potensielle deltakere

3.1 OVERORDNET MÅL

- **å øke deltakelse for funksjonshemmede i organisert håndball- og fotballtilbud.**

Ved inngangen til prosjektet (1.1.2016) var det 360 aktive, herunder (herav 145 håndballspillere og 215 fotballspillere). Ved utgangen av prosjektet (31.12.2017) er antallet registrerte aktive 484 aktive (herav 206 håndballspillere og 278 fotballspillere). Det tilsvarer en vekst på **124 nye spillere**, som er godt innenfor prosjektets målsetning om en økning på 90-135 aktive.

3.2 HOVEDMÅL

- **å etablere 9 nye lagstilbud, herav 3 barnetilbud.**

Det er i prosjektperioden etablert 11 nye lagstilbud, herav 4 barnetilbud.

Følgene klubber har etablert nye tilbud for barn; Sotra SK (håndball), Vestsiden-Askøy IL (fotball), Nordnes IL (håndball) og Loddefjord IL (fotball). For ungdom/voksne; Florø SK (håndball), Fana IL (håndball), Kjøkkelvik IL (fotball), Gneist IL (håndball), Skavøypollen IL (håndball), Øystese IL (fotball), og Osterøy IL (fotball).

Det er totalt 3 lag mer enn hovedmålsettingen. Etableringen av nye lag har ført til:

- Økt antall aktive
- Flere har fått et tilbud i sitt nærmiljø
- Tilbudet i nærmiljøet gjør det lettere for å spillerne å ta del i det sosiale livet i klubben/utvidet nettverk
- Det sportslige tilbudet i Gull- og Stjerneserien blir bedre når flere klubber deltar
- Flere klubber tar et ansvar for å gi et tilbud for flere grupper i klubben

3.3 DELMÅL

- **Ansette en Klubbutvikler Inkludering (KI) på heltid (50% håndball og 50% fotball), som skal være en drivkraft i dette arbeidet, sammen med Inkluderingsutvalgene/de frivillige.**

Det ble ved prosjektstart opprettet en prosjektstilling Klubbutvikler Inkludering

Funksjonshemmede som sammen med inkluderingsutvalgene aktivt har arbeidet med å øke deltakelse for mennesker med funksjonsnedsettelse i organisert håndball- og fotballaktivitet.

Den administrative resursen vurderes som uunnværlig for gjennomføringen av prosjektet, og som en forutsetning for utvikling på inkluderingsfeltet. Klubbutvikler Inkludering sammen med inkluderingsutvalgene utgjør et viktig kompetansesenter for klubbene.

- **Sikre kvalitet i Stjerne- og Gullserien.**

Kamp- og serietilbudet i Gull- og Stjerneserien har vert driftet av inkluderingsutvalgene sammen med klubbutvikler inkludering. Økte resurser på feltet har bidratt til en positiv utvikling av tilbudet.

- **Øke rekruttering til eksisterende tilbud. Ved å gjennomføre aktivitetsdager (rekrutteringsdager)**

Det er gjennomført 7 aktivitetsdager for barn og unge i forbindelse med etablering av nye lagstilbud. Om lag 70 spillere har deltatt på aktivitetsdagene, som har vert åpen for alle som har hatt interesse for å prøve ut et nytt tilbud. Erfaringsmessig har flesteparten av deltakerne funnet veien ut i et tilrettelagt tilbud. Aktivitetsdagen vurderes som et effektivt tiltak for å rekruttere nye spillere til tilrettelagte tilbud. Utfordring er at aktivitetsdagene er tidskrevende, særskilt å planlegge, profilere og gjennomføre.

- **Etablere et fagmiljø på tvers av idrettene**, gjennom å koordinere møter for alle (10-15 personer fra bl.a. Hordaland Idrettskrets og aktuelle kommuner) som arbeider med målgruppen funksjonshemmet. Fagmiljøet er tenkt å være et fagfellesskap som kan samarbeide rundt ulike tiltak og bidra til gjensidig kompetanseheving gjennom erfaringsutveksling.

Prosjektet har ikke lykke smed å etablere et fagmiljø på tvers av idrettene. I prosjektperioden er i midlertid Idrettscampus Bergen etablert og Klubbutvikler Inkludering er medlem i Knutepunktet, et fagmiljø i Idrettscampus Bergen, som deler erfaringer på fagfeltet inkludering. Prosjektet har og bidratt til et tettere samarbeid mellom Norges Idrettsforbund (NIF) sin konsulent for idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse, Hordaland Idrettskrets (HIK) og Idrettsservice i Bergen Kommune.

- **Øke kompetansen hos trenere og lagledere**, ved å avholde trenerkurs/impulssamling for trenere og lagleder i Stjerne og Gullserien, på vår og høst (40-50 trenere og lagleder fordelt på håndball og fotball).

Det er arrangert 6 trener- og lagledermøte i prosjektperiode. I tillegg er det arrangert impulssamlinger, trenerkurs, og trenerseminar. Over 300 har deltatt på de ulike trenertiltakene.

Prosjektet vurderer den gode deltakelsen som et uttrykk for ønske og behov for et fagmiljø som gir inspirasjon og kompetanseheving.

- **Arrangere Landsturneringen 2018 i Bergen.** Landsturneringen er en landsdekkende håndball- og fotballturnering for utviklingshemmede, som samler om lag 1.500 aktive årlig. Landsturneringen ble sist arrangert i Bergen i 2010.

NHF Region Vest og NFF Hordaland er tildelt Landsturneringen i 2018. Forarbeidet med Landsturneringen ble igangsatt i 2017. Det er opprettet en arrangementskomite som er godt i gang med forberedelsen og som i 2017 gjennomførte 3 møter.

4.0 OPPSUMMERING/KONKLUSJON /VIDERE PLANER

4.1 OPPSUMMERING

Klubbutvikler Inkludering sammen med de frivillige i Inkluderingsutvalgene har, gjennom egenutviklet modell for etablering av nye lagstilbud, arbeidet målrettet for å øke antallet funksjonshemmede i organisert håndball- og fotballtilbud.

Det frivillige engasjementet har vært stort og klubbene har tatt utfordringen med å etablere nye lagstilbud.

Prosjektet har etablert 11 nye lagstilbud og gitt 124 nye spillere et ukentlig tilrettelagt lagstilbud i sitt nærmiljø.

4.2 KONKLUSJON

Prosjektet har lyktes med å etablere flere lagstilbud og vist at det er behovet for tilrettelagte lagstilbud i nærhet av der spillerne bor. Samtlige initiativ fra klubbene om å etablere nye lagstilbud har lyktes med å rekruttere spillere, som har lært oss at det er en mangel på tilrettelagte tilbud og ikke mangel på spillere. Modellen for etablering av nye lag har fremmet dialog og samarbeid med kommune. Klubb-kommune samarbeidet har vært en suksessfaktor.

4.3 VEIEN VIDERE

Den vellykkede satsningen på inkluderingsarbeidet har resultert i økt tilskudd fra kommune og fylkeskommuner, Idrettskrets og andre samarbeidspartnere. NHF RV og NFF H har gjennom erfaringene med prosjektet besluttet å ansette Klubbutvikler i en fast stilling og vil videreføre arbeidet rettet mot målgruppen som en del av de ordinære arbeidsoppgavene. Utarbeidet materialet vil bli benyttet for å stimulere flere klubber til å etablere tilbud, og for å rekruttere flere spillere.

VEDLEGG:

Flyer – Håndball for alle

Flyer – Fotball for alle

Brosjyre – "Hvordan komme i gang med Stjernelag"

Brosjyre – "Hvordan komme i gang med Gullag"